

Değerli Yurtseverler, Sevgili Dilseverler, Hoş geldiniz!

Laik cumhuriyetimizin 100'üncü yılındayız.

Laik cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ü ve Kurtuluş Savaşını utkuyla sonlandıran Kuvayımilliyecileri; Lozan'da bağımsızlığımızı dünyaya kabul ettiren İsmet İnönü'yü saygıyla anıyoruz.

Atamızın öncülüğünde 95 yıl önce Harf Devrimine emek veren aydınları; 91 yıl önce Türkçeyi özgürleştirmek için yola çıkan Türk Dil Kurumu'nun kurucularını; Türk Devrimine emek veren bütün devrimcileri ve derneğimizin, çoğu yaşamda olmayan 34 kurucusunu saygıyla anıyoruz.

6 Şubat 2023'teki depremde yitirdiğimiz binlerce canımızı saygıyla anıyoruz.

Değerli Konuklar,

Karşıdevrim çocukları, gençleri, kadınları kullanarak laik cumhuriyetle savaşımı, savaşa dönüştürdü. Yokluklar yoksunluklar her alanı kuşattı. Bu karanlık dönemde başat sorunumuz, asla ekonomi değildir.

Tarihsel akışa baktığımızda Türklerin sıkça yol kazası yaşamasından en ağır yarayı her zaman Türkçe almıştır. Türkler Orta Asya'dan ayrıldıktan sonra başka toplumların kültürüyle, birtakım dinlerle karşılaşmış, bu ilişkilerden en çok Türkçe etkilenmiştir. Türklerin İslamiyete geçişi 10. yüzyılda tamamlanmıştır.

İslamiyeti kabul eden Oğuz boyları 1040'tan (Dandanakan Savaşından) sonra İran'da Selçuklu İmparatorluğunu kurmuş; Ortadoğuda İranlılar ve Araplarla yakınlaşmış, Türkçeyi karartan öykü de böyle başlamıştır. Yönetenlerle din adamları halkı, "Peygamber Arap, Kuran Arapça, cennette Arapça konuşuluyor" diyerek etkilemiş, Arapları "kavm-i necip" yani üstün ırk saymışlardır. Selçuklu İmparatorluğu yönetiminde Arapçayı, sanatta Farsçayı yeğleyerek Türkçeden vazgeçmiştir. Tarihsel akışta Türkçeyi savunan Kaşgarlı Mahmut, Ali Şir Nevai gibi aydınların, Âşık Paşaların, ozanların tepkileri karşılık bulmamıştır.

Osmanlı kuruluş döneminde Türkçeye ağırlık vermişti. Sürdüremedi. Yöneticiler ve aydınlar dinsel itkilerle Arapça, Farsça bilmeyi kültürlü sayılmak sanıyorlardı. 13. yüzyıldan sonra beylik olmaktan çıkan, toprakları genişleyen, kendini Türk diye değil Osmanlı diye tanıtan, diline Osmanlıca diyen imparatorlukta Türkçe, iki dilin sözcük ve kurallarının boyunduruğuna girmiş, Osmanlıca denen yapay yazı dili doğmuştur. Padişahların halife sanı edinmeleri de Arap olana ve Arapçaya yönelişi pekiştirmiştir. Türkçe gözden düşmüş, "ayağı çarıklı kaba Türk"ün dili diye aşağılanmıştır.

Birkaç yüzyıl içinde güçlenen Osmanlı iki kez Viyana kapısına dayanmış; ancak dinsel itkilerle az ötesindeki rönesansa, dinde reforma, Fransız Devrimine, eğitime, insan haklarına, hukuka yönelik değişimlerle teknolojiyi izleyememiştir. Avrupa'dan iki yüzyıl sonra 1700'lerde basımevi açılmasına olanak tanıyan Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi, cennette Arapçanın yanı sıra Farsça da konuşuluyor diye fetva vermiş; etkilenen yine Türkçe olmuştur.

Dört yüzyılı aşan duraklama döneminde eğitimini, ekonomisini yayılmacıya kaptıran Osmanlı hem topraklarını hem de "ümme ümmet kul"larını yitirerek çöküşe yönelmiştir. 1800'lerin ortasında yeni okullar, tıp fakülteleri açıyor; ama hangi dilde

eğitim yapacağını bilemiyordu. Tarih, Abdülhamit'in açtığı karma eğitim yapan ilk kız sanat okulunu yazıyor; ama bugünün bilisizleri yine dinsel itkilerle kızları okuldan uzaklaştırmaya çalışıyor. Tarihi tersten okuyanlar Osmanlının yaşadığı sorunların eğitimsizlikten, Osmanlıcadan kaynaklandığını bilmezden geliyorlar. İlk bilim akademisi Encümen-i Dâniş, "dârülfünun"da (üniversitede) okutulacak kitapların, "*elfâz-ı garibe istimalinden ve tekellüfat-ı münşiyânedden sarf-ı nazarla herkesin anlayacağı tabirat ile yazılması*"nı düşünmüştü. *Cemiyet-İlmiye-i Osmaniye*'nin (Osmanlı Bilim Derneğinin) dil çalışmaları da sonuç vermemişti. Çünkü Osmanlıcayla batının sözcük ve terimlerine, Fransa'da ortaya çıkan parlamento, senato gibi kuruluşlara Osmanlıca karşılık bulunamamış; yine Arapça Farsçaya başvurulmuştu. Yazık ki yönetenlerle aydınlar Selçukludan beri Türkçeyle düşünemiyorlardı.

Osmanlıca Müslüman olan ya da olmayan halkın ortak dili olamamıştı. Türkçe, 1876'da Meşrutiyet anayasasıyla resmi dil olmuş; devlet memuru olacak herkesin resmi dili bilmesi yasalaşmış; ama bugün olduğu gibi o zaman da tepedekiler anayasaya uymamıştı. Çoğunluğu "ümme" olan halk Arap abecesiyle yazılan, Osmanlıca söylenen her şeye dinsel anlam yüklediği için inanıyor; bugün olduğu gibi o zaman da yobazlar zenginleşiyordu.

1800'ler biterken Türkçülük akımının etkisiyle *Genç Kalemler* dergisinin yazarları Türkçenin yalınlaştırılması için atağa geçmişti. Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem'e edebiyattan değil dilden nefret ettiğini yazıyordu. Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil, Cenap Şehabettin, Hüseyin Cahit Yalçın, Şemsettin Sami, Mehmet Akif gibi aydınlar dergilerde, birtakım öbeklerde dili tartışırken kapağında Türkçe sözlük yazan tek yapıt yoktu; var olanların da adı Türkçe değildi.

Öngörüsü yüksek bir devrimci olan Mustafa Kemal yaşananların tanıdığı bir Osmanlı aydınıydı. Dinsel eğitimin, dinsel anlamlı dil ve yazının sorun olduğunu biliyordu.

Aydınlar dili tartışırken Atatürk'ün tanımıyla, "yalnız tahtını koruyabileceğini" düşleyip "alçakça" önlemler alan Halife Padişah Vahdettin ülkeyi satan Mondros Anlaşmasını imzalamış, Kurtuluş Savaşı başlamış, utkuyla sonuçlanmıştı.

Değerli Konuklar,

Cumhuriyet devrimlerinin en önemli ayağı 3 Mart 1924'te çıkarılan üç yasadır. Halife padişahlarla şeyhülislamı sonsuz alan açan hilafet kaldırıldı. Aynı gün padişahla şeyhülislamlık kurumunun şeriata uygun kararlarıyla toplumsal yaşamı baskılayan, vakıflarca yönetilen bütün medrese ve okulları yönlendiren "Şeriye-Evkaf Vekâleti" de kaldırıldı; yerine görevi salt din işleri olan, devlet işlerinden uzak duracak Diyanet İşleri Başkanlığı oluşturuldu.

3 Marttaki önemli üçüncü yasa, Tevhid-i Tedrisat Kanunun kaldırılmasıydı. Ülkedeki bütün okullarda öğretim birliği sağlandı; eğitim evrensel ve ulusal bilgilerle biçimlendirilecekti.

Cumhuriyet devrimlerinin öteki güçlü ayakları 1928'deki Harf, 1932'deki Dil Devrimidir. Bütün bu devrimler düşünce özgürlüğünün ve laik eğitimin özüdür. Atatürk, çoğunluğu "ümme" olan ve "kul" sayılmayı kabullenmiş, ulus (millet) duygusu taşımayan "ümme"ten, din ve ırkın baskın olmayacağı bir ulus yaratmayı başarmıştı.

Karşıdevrim uzun zamandır Diyanet İşleri Başkanlığını, Şer'îye Evkaf Bakanlığı gibi görüyor; devasa bütçe ve yetkilerle donatılan şeyhülislam tavrırlı Diyanet İşleri Başkan(lar)ı fetva benzeri açıklamalar yapıyor. Bugün dini kullanarak orun ve çıkar sağlayan, hilafet-şeriat yaygarasıyla sokağa inen, ulusu "ümme" sayan gericilerin, Mustafa Kemal'e ve laik cumhuriyetle hesaplaşmasının ana kaynağı, bu devrim yasalarıdır.

Biliyorsunuz, 12 Eylül darbecileri Atatürk'ün eliyle yazdığı vasiyetnameyi çiğneyip kurduğu Türk Tarih ve Dil Kurumlarını kapattı. Kırk yıl önce vasiyetnamesinin çiğnenmesi, kurumlarının kapatılması Atatürk'e ve cumhuriyete ihanetti! Cumhuriyetin 100'üncü yılında ihanet derinleşirken Dil Devrimiyle özgürleşen Türkçe direniyor.

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın, *"Dil devrimi adı altında Türkçemiz tatsız, tuzsuz, ruhsuz, renksiz kelimelerin tasallutunda"* diyerek devrimcileri *"dil cellatları"* diye adlandırmasını; devrimi, *"tarihinin en büyük kelime katliamı"* diye nitelemesini duyduk. *"Bugün genç birinin; Mehmet Akif'i, Ömer Seyfettin'i ve Ahmet Haşim'i dahi anlayamıyor olmasının, (...) Türkçeye yapılan suikastın sonucu olduğunu"* söylemesi, danışmanların yanlış bilgi aktarmasından kaynaklanabilir; çünkü anılan yazarlar Türkçe ve edebiyat derslerinde okutuluyor, Sayın Cumhurbaşkanı da *"Anayasa, seçim, yönetici, okul, öğretmen, öğrenci, eğitim, öğretim, gelişme, başkan, düzenlemek, yarışma, aşama, yaygın, önemli, katkı, dönem, sonuç, basın yayın, kuruluş, görev, kişisel, sorumlu..." gibi devrimin* sözcüklerini kullanıyor. Sözcükler anahtar kullanmaz; kimse dilin önünde duramaz.

Dün saraylar, 1950'den 2023'e uzayan zamanda saraylara öykünenler "yerli ve milli"yken Dil Devrimini savunalar solcu, komünistti. 1950'de iktidar olan Demokrat Partinin ilk işi 18 yıl Türkçe okunan ezanı Arapçaya çevirmek; Türk Dil Kurumu'nun kamu yararına özelliğini kaldırarak MEB ile bağlantısını koparmak; yasa dilindeki yeni sözcükleri atmak; Anayasayı "Teşkilat-ı Esasiye" yapmak olmuştı. Demokrat Partinin kurucularından Fuat Köprülü ilk Türk Dili Kurultayında dilde devrime "Türk rönesansı" demiş, Atatürk yaşamını yitirdikten sonra unutmıştı. Soyadını Atatürk'ün verdiği Hamdullah Suphi Tanrıöver mecliste Türkçeyi yermiş, "Arabın medeniyeti benim medeniyetimidir" diye haykırmıştı.

Demokrat Partiden önce ve sonra dili siyasaaya araç yapanlar, sözcükler üzerinden Atatürk'e saldıranlar, onlarca kez devrimin sözcüklerini yasaklayıp aşağıladılar; ama Harf ve Dil Devrimlerini dağıtamadılar! 2023'te de "Bu devrimler geçmişle bağları koyardı" yalanı sürüyor. 16. yüzyılda yaşayan bugün sözlükle okuduğumuz Fuzuli bizim; aynı yüzyılda Türkçeyi ışılatan Pir Sultan da bizim. *"Dil yürüyor..."* diyen Nâzım'ı; *"Dilin yabancı öğelerle dolu olması, bilginin, kültürün, düşüncenin yabancılaşması, yabancıya bağlı kalması, kişinin özgürlüğünü yitirmesi demektir"* diyen anıt Dilci Ömer Asım Aksoy'u asla unutturmayız!

*

Değerli Dilseverler, Duyarlı Yurtseverler!

Türkçeyle direnen bütün bilim sanat insanlarına, bütün ödünsüz Atatürkçülere ve laik cumhuriyetimiz için direnen sizlere çok teşekkür ederiz.

36 yıldır el ele olduğumuz Çankaya Belediyesine, Başkan Alper Taşdelen'e, belediyemizin emekçilerine teşekkür ederiz. Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Ethem

Torunoğlu ve ekibine, sevgili Dođan Taşdelen'i de özlemle anarak Dođan Taşdelen Çağdaş Sanatlar Merkezinin emekçilerine teşekkür ederiz.

91. Yıl Onur Ödölümüzü kabul eden Sayın Prof. Dr. İonna Kuçuradi'ye, Sayın İmren Erşen'e, Sayın Hacer Foggo'ya, Sayın Zafer Temoçin'e teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Korkmaz Alemdar'ın yöneteceği oturumda dinleyeceğimiz değerli gazeteciler İlhan Taşcı'ya, Ünsal Ünlü'ye teşekkür ederiz.

Birçok kez konuşmaları, gösterileriyle Dil Bayramlarına, etkinliklerimize koşarak gelen sevgili Sunay Akın'a teşekkür ederiz.

Ayrıca İzmir ve Bursa temsilciliklerimizle Dil Bayramını kutlayan Konak ve Nilüfer Belediyelerine de teşekkür ederiz.

Yıllardır bayramların akışını da yazan Ankara Tiyatro Yapımcıları Derneđi Başkanı, Tiyatro Pembe Kurbađa'nın kurucusu Sanatçı Ali Nihat Yavşan'a; görselleri hazırlayıp duyuran Figen ve Güneş Çakmakođlu'na teşekkür ederiz.

Özverili çalışmamız Cemal Pancar'a teşekkür ederiz.

Bir muştumuz var; yakında **Cumhuriyetimizin 100'üncü Yılında Türkçeyle Direnmek** kitabımız elinizde olacak. Biz, ülkeyi ve Türkçeyi özgürleştiren Atatürk'ün ardıllarıyız. Milyonlarca Atatürküz, Atatürkçüyüz!

Yobazlar, yobazlara çanak tutanlar unutmasın! Azınlık ve yılgın değiliz!

Türkiye Cumhuriyeti sonsuza dek laik kalacak!

Dil Bayramımız kutlu olsun!